

mgr Sławomir Tomaszewski

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny

w Siedlcach,

Wydział Nauk Społecznych

ORCID 000-0002-6334-4981

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE I ICH WPŁYW NA BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

PREVENTIVE ACTIONS AND THEIR IMPACT ON PUBLIC SAFETY

Streszczenie

Opracowanie zawiera rozważania na podstawie przeprowadzanych badań ankietowych, w jakim stopniu prowadzone przez policję działania profilaktyczne wpływają na bezpieczeństwo publiczne. W pierwszej części opracowania, autor odniósł się do uwarunkowań bezpieczeństwa publicznego. W drugiej części autor przybliżył prowadzone przez instytucje i policję działania profilaktyczne. W trzeciej części opisane zostały efekty prowadzonych działań profilaktycznych, podparte przeprowadzonymi badaniami. Wykazano zostało, że działania profilaktyczne, mają istotne przełożenie na bezpieczeństwo publiczne. Badania wykazały znaczny wzrost poczucia bezpieczeństwa opiniowanych osób z 28% aż nawet do 80%.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, działania, obywatel, profilaktyka, senior

Abstract

The study contains considerations on the basis of conducted surveys to what extent preventive actions taken by the police influence public safety. In the first part of the study, the author referred to the conditions of public safety. In the second part of the study, the author presents preventive actions taken by institutions and the police. The third part describes the effects of preventive actions, supported by the research carried out. It was shown that preventive actions have a significant impact on public safety. The research has shown a significant increase in the sense of security of the persons consulted from 28% up to 80%.

Keywords: security, activities, citizen, prevention, senior

Wstęp

W naszych codziennym życiu doświadczamy często różnych, mało przyjemnych sytuacji. Zdarza się, że stajemy się ofiarami przestępstwa, często wykorzystanym przez osoby, które wzbudzają nasze zaufanie. Życie nas doświadcza i często kolejny już raz udaje nam się ustrzec od złych doświadczeń. Aby pomagać w ustrzeżeniu się złych sytuacji, wiele instytucji prowadzi działania profilaktyczne. Mają one na celu wprowadzenie do naszych ośrodkowych układów nerwowych wiedzy, która pozwoli zapobiegać różnego rodzaju zagrożeniom. Niewątpliwie wiodącym w tej dziedzinie podmiotem, prowadzącym działania profilaktyczne jest Policja. Policja to „umundurowana i uzbrojona formacja służąca społeczeństwu i przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego”¹.

Bezpieczeństwo stanowi podstawową potrzebę każdego człowieka. Dlatego zadaniem kluczowym państwa realizowanym na przestrzeni wieków, jest zapewnienie bezpieczeństwa, tak by móc zaspokoić tę podstawową potrzebę społeczeństwa. Bezpieczeństwo publiczne zajmuje się ochroną życia, zdrowia i mienia obywateli, ale również ochroną majątku narodowego, ustroju i suwerenności państwa. Ochrona bezpieczeństwa publicznego występuje w każdym przypadku gdy godzi to w ład społeczny.

Bezpieczeństwo publiczne w współczesnej literaturze definiował również A. Misiuk, który zauważał, że – „jest to stan braku zagrożeń dla funkcjonowania organizacji państwowej i realizacji jej interesów, umożliwiającą normalny, swobodny jej rozwój”².

Terminy „bezpieczeństwo” i „porządek publiczny” często występują w porządku prawnym, nie mają jednak w przepisach prawa definicji legalnej nadającej im jednolitą treść i zakres znaczeniowy³.

Zagrożeń bezpieczeństwa niestety mamy bardzo dużo. Już w sferze dzieci i młodzieży pojawiają się zagrożenia uzależnieniami od telefonów, komputerów czy gier, co łatwo prowadzi na drogę do popełniania przestępstw. Niestety cały czas dużym zagrożeniem jest przestępczość wśród osób małoletnich związana głównie z przestępstwami narkotykowymi. Dalej jest łatwa ich dostępność u dilerów czy zakupu dopalaczy w Internecie.

Nie pomagają w walce o życie młodych ludzi politycy, którzy dla płytkich celów zaspokojenia swojego poparcia, promują mity o nieszkodliwości narkotyków i ich legalizowaniu. Niestety uzależnienia przekładają się w sposób bardzo prosty na ilość przestępstw pospolitych popełnianych w obrębie miejsca zamieszkania.

¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z póź. zm., art.1 pkt. 1.

² A. Misiuk, *Instytucjonalny System Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, Warszawa 2013, s. 18.

³ M. Janik, *Policja administracyjna jako funkcja państwa – prolegomena*, [w:] *Przemiany doktrynalne i systemowe prawa publicznego*. Studia dedykowane prof. W. Bednarkowi, praca zbiorowa, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2002.

Mamy obecnie trudny czas, gdzie młodzi ludzie nie mają już pozytywnych wzorców osobowych. Często nawet negatywne zachowania są elementem wywołującym dyskusje polityczne, aby przy takiej okazji zdobywać poparcie.

Zagrożeń bezpieczeństwa należy dopatrywać się również w dziedzinie ruchu drogowego. To dalej jest bardzo drażliwy obszar. Cały czas niedostateczna sieć dróg i ogromna ilość samochodów. Do tego ciągły pęd ludzki. Wieczny niedobór czasu. Jak do tego dodamy jeszcze alkohol, to o zagrożenia w tym wymiarze już jest bardzo łatwo.

Kolejną grupą, która też narażona jest na zagrożenie bezpieczeństwa publicznego są seniorzy. Przystępstwa na wnuczka czy na policjanta. Różnego rodzaju wyłudzenia czy oszustwa, które w sposób bezwzględny wykonywane są na osobach starszych i oddających swój dorobek z zamiarem pomocy.

Należy znaleźć obecnie ciekawe formy pracy, aby budować bezpieczeństwo publiczne, ale w sposób atrakcyjny. Przestać stosować zasady policjantów, jako „twardzieli w podkutych butach”, którzy wszystko mogą. Jednym z takich zdawałoby się mało ciekawych propozycji jest teatr. Pisze zdawałoby się, bo jak pokazuje doświadczenie życiowe, to teatr zjednoczył wokół policji najwięcej przyjaznych osób. To dzięki teatrowi można było wdrożyć program profilaktyczny skupiający tysiące uczniów byłych gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, a teraz szkół podstawowych i średnich, a także osoby dorosłe. Na podstawie teorii twórczej resocjalizacji, głoszonej przez prof. Marka Konopczyńskiego w Wyższej Szkole Nauk Społecznych Pedagogium, istotą twórczej resocjalizacji jest próba ukazania, że w młodym człowieku można wykreować odmienne od dotychczasowych jego parametrów jego tożsamości, które decydują o jakości kontaktów z innymi ludźmi. Celem takiej pracy z nieprzystosowaną społecznie młodzieżą, jest stymulowanie rozwoju jej struktur poznawczych i twórczych oraz wyposażanie jej w nowe indywidualne i społeczne kompetencje.⁴

Marek Konopczyński w swojej książce pisze, że w każdym człowieku, bez względu na sposób jego społecznego funkcjonowania, istnieją potencjały twórcze.⁵

Programy profilaktyczne prowadzone przez policję

Na początku należałoby wyjaśnić pojęcie prewencja. Prewencja to z łacińskiego *praeventio*, czyli zapobieganie, od *praevenire* „wyprzedzić, uprzedzić, zapobiec”, można szeroko rozumieć, jako zapobieganie różnego rodzaju zjawiskom i typom uznanym za niepożądane, ale też wąsko jako m.in. prewencja kryminalna⁶.

Prewencja i profilaktyka stosuje się często zamiennie, co wydaje się oczywiste. W praktyce jednak profilaktyka określa bardziej sformułowanie prewencji pier-

⁴ M. Konopczyński, *Metody twórczej resocjalizacji*, PWN, Warszawa 2006 s. 13.

⁵ Ibidem, s. 225.

⁶ T. Serafin, *Powiatowe programy prewencyjne Pomiar skuteczności i efektywności*, Difin, Warszawa 2017, s. 35.

wotnej. Prewencja pierwotna kierowana jest do ogółu społeczności zarówno do osób pokrzywdzonych, ale i sprawców, którym pomaga się wrócić do społeczności⁷.

„Określenie program profilaktyczny odnosi się natomiast do programu małego, stanowiącego narzędzie pracy profilaktycznej. Oznacza mniej lub bardziej ustrukturalizowane zajęcia profilaktyczne, przeważnie realizowane zgodnie z przygotowanym wcześniej scenariuszem i adresowane do ściśle określonej grupy lub grup odbiorców. Programy profilaktyczne stanowią elementy składowe programów profilaktyki – szkolnych, gminnych, wojewódzkich lub nawet krajowych”⁸.

Jak pisze w swojej książce Szymańska w największym uproszczeniu, określenie programy profilaktyki stosuje się do programów dużych, wielocłonowych, długofalowych, adresowanych do większych i zróżnicowanych zbiorowości. Mówi o różnym ich zasięgu. Autorka przypomina, że istnieją programy ONZ czy Unii Europejskiej określające priorytety w jakimś obszarze i kilkuletni plan działań. Odpowiednikami tych programów w każdym z krajów członkowskich są z kolei programy narodowe (krajowe). Te natomiast uwzględniają priorytety instytucji międzynarodowych, ale także specyficzne problemy i potrzeby danego kraju⁹.

Działanie profilaktyczne prowadzone w ramach szeroko zakrojonych programów to ogrom pracy policjantów i włączonych w to działanie cywilów. Policja prowadzi gro działań skierowanych zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych i seniorów. Każde działanie jest wyjątkowo ważne, bo ważna jest każda grupa odbiorców. Praca z różnymi partnerami z różnymi instytucjami w społeczeństwie, powoduje zacieśnienie więzi społecznych, przybliżanie zawodu policjanta i zrywanie ciężących na nim mitów. Praca blisko społeczeństwa pozwala na zrywanie wizerunku „twardzieli w podkutyh butach”, a pokazuje ich z całkiem innej strony.

Jak pisze A. Urban: „Charakterystyczną cechą działań zapobiegawczych jest adresat, do którego jest kierowane działanie. Na etapie działań pierwotnych adresatem działań jest społeczeństwo. Etap działań wtórnych adresowany jest do potencjalnych sprawców, osób z objawami niedostosowania społecznego, grup szczególnego ryzyka. Adresatami etapu działań następczych są sprawcy przestępstw”¹⁰.

Inicjowanie i organizowanie działań zapobiegawczych popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym, a także współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, należy do zadań policji. Policja realizację tych zadań wiąże z wprowadzeniem w życie przez Komendę Główną Policji i jednostki jej podległe programów profilaktycznych. Według przyjętej w Polsce definicji programu profilaktycznego,

⁷ T.Serafin, Powiatowe ..., dz. cyt., s. 37.

⁸ J.Szymańska, *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012r., s.10.

⁹ Tamże s.9.

¹⁰ A.Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesorskie, Warszawa 20019, s.65.

jest to plan przedsięwzięć, czynności i metod działania, których celem jest zabezpieczenie przed szkodą lub likwidacją przyczyn powstania zagrożeń¹¹.

Programy prewencyjne powinny być budowane, gdy analiza bezpieczeństwa wskazuje na występowanie na określonym obszarze zachowań niezgodnych z obowiązującymi normami. Do podjęcia działań wykorzystuje się różne metody i narzędzia. Można je prowadzić w postaci projektów profilaktycznych, operacji policyjnych lub akcji propagandowych. Mogą one być zróżnicowane ze względu na czas trwania. Ważnym jest, że realizacja programów prewencyjnych ma na celu poprawę bezpieczeństwa i przywrócenia ładu i porządku publicznego na określonym obszarze¹².

Od policji tak naprawdę oczekujemy często bardzo skrajnych rzeczy. Bardzo często wskazuje się, że policja musi stosować bezdyskusyjną, przymusową przemoc zgodnie z nakazem intuicyjnego opanowania trudnych sytuacji¹³.

Współpraca policji ze społeczeństwem stanowi nową filozofię policyjną opartą na koncepcji, że kreatywne współdziałanie policjantów i obywateli przyczyni się do rozwiązania problemów społeczności związanych z przestępczością, strachem przed nią, społecznym i fizycznym nieporządkiem oraz sytuacją w sąsiedztwie. Społeczeństwo musi wiedzieć, że policja się o nie troszczy. W celu realizacji nowej strategii społeczno-policyjnej są stosowane cztery taktyki. Pierwsza z nich polega na wykorzystaniu patroli pieszych, stanowiących najbardziej popularną technikę stosowaną przez tysiące jednostek policji w USA. Druga taktyka to tworzenie małych posterunków policji w małych ośrodkach w celu prewencji kryminalnej. Trzecia taktyka polega na bliskich kontaktach – wizytach policjantów u rodzin i w zakładach na terenie rejonu policyjnego. Czwarta taktyka to organizowanie przez policję spotkań z ludnością, które przyczyniają się do wzmocnienia poczucia wspólnoty obywatelskiej, większej widoczności policji i zadowolenia społeczności ze swojej pracy. Praca policji ze społeczeństwem wymaga większej wiedzy, autonomii i kreatywności wśród funkcjonariuszy, stawia im większe wymagania w zakresie inicjatywy i zaangażowania¹⁴.

Zgodnie z teorią podwójnego, mieszanego systemu kontroli społecznej przydziela się policji ograniczone, choć ważne życiowo, zadanie w systemie kontroli społecznej¹⁵.

Niewątpliwie na policji ciąży ogromny ciężar dbania o bezpieczeństwo. A bezpieczeństwo to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. "Bez jej zrealizowania człowiek nie będzie się rozwijał i nie będzie dążył do zaspokojenia innych swoich potrzeb"¹⁶.

¹¹ T. Serafin, S. Parszowski, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych Programy prewencyjne w systemie bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2011, s. 44.

¹² Tamże, s. 45.

¹³ B. Hołyst, *Policja na świecie*, LexisNexis, Warszawa 2011, s. 28.

¹⁴ B. Hołyst, *Policja ...*, dz. cyt., s. 31.

¹⁵ H. J. Schneider, *Teoria policji. Policja jako instytucja i praca policyjna jako kontrola społeczna*, „Przełęcz Policyjny” 2001, nr 1, s. 5-17.

¹⁶ A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesorskie, Warszawa 2009, s. 21.

W działaniach profilaktycznych, oprócz ich samych, niezwykle ważny jest przekaz do szerokiego grona odbiorców. Nie zawsze wszyscy mogą uczestniczyć bezpośrednio albo po prostu nie są do tego przekonani, aby wziąć taki udział. Dlatego ważne jest, aby działania te oprócz osób bezpośrednio uczestniczących, docierały do osób, które w tym czasie nie mogły się pojawić. Taka informacja jest swego rodzaju dodatkowym działaniem profilaktycznym. Ciekawy jej przekaz, daje, bowiem podobne działanie profilaktyczne na odbiorców mediów, bez względu czy będą to odbiorcy prasy, radia, telewizji czy mediów elektronicznych. Nie można zapomnieć, że również to może być podstawa do kolejnego przekazu. Osoby, które uczestniczyły w programie lub jedynie czytały o nim w mediach, dalej tą wiedzę przekazują podczas spotkań towarzyskich. A tutaj kłania się marketing szeptany. Marketingiem szeptanym („ang. word-of-mouth”), nazywany również marketingiem plotki czy rekomendacji, definiowany jest jako kanał komunikacji interpersonalnej, którego podmioty wyrażają swoje opinie na temat przedsiębiorstw, produktów czy usług. Podmiotami tymi są najczęściej sąsiedzi, znajomi, rodzina, a komunikacja między nimi ma charakter nieformalny (Kotler 1994). Inna definicja zaczerpnięta z literatury przedmiotu określa word-of-mouth jako „sumę wszystkich komentarzy na temat danego produktu, wygłoszonych przez ludzi w danym okresie czasu”¹⁷.

Tak, więc widzimy, że do sukcesów w programach profilaktycznych i budowaniu poczucia bezpieczeństwa publicznego trzeba działania grupowego, nie tylko jednego policjanta, a całej grupy osób.

Opisując konkretne programy, najwięcej uwagi chciałbym poświęcić programowi Profilaktyka a Ty. Program Profilaktyka a Ty adresowany jest do młodzieży. Założenia tego programu jak widać są ważne patrząc z punktu widzenia samej profilaktyki, ale też jak się okazuje ciekawe dla młodzieży angażującej się w to działanie.

- mody na życie bez uzależnień;
- profilaktyki rówieśniczej;
- dobrych wiadomości, a nie protestów;
- zaproszeń, a nie wykluczeń;
- destygmatyzacji młodzieży wykluczonej lub środowiskowo marginalizowanej;
- bez nagród i działania za coś;
- nie robienia co się chce ale odpowiedzialności za siebie i innych.

Jak już wcześniej pisałem odbiorcami są głównie uczniowie szkół podstawowych i średnich. Nie trudno się przekonać, że w tym okresie młodzież znajduje się w czasie buntu i krytycznego nastawienia do osób wokół nich. Można powiedzieć, że mówimy tu o młodości. W książce „Czy warto być dorosłym?” to właśnie młodość jest okresem najbardziej wartościowym w opinii badanej młodzieży¹⁸. We-

¹⁷ M. Gawrońska, *Marketing szeptany jako nowoczesna forma promocji*, Rynek – Społeczeństwo – Kultura nr 2 (6), 2013, s. 30-31.

¹⁸ A. Frindt, *Czy warto być dorosłym?, Społeczno-kulturowe uwarunkowania pojęcia dorosłości w świadomości młodzieży wielkomięskiej*, Wydawnictwo Akademickie „ŻaK”, Warszawa 2005, s. 61

dług tej książki wielu uważa, że człowiek staje się dorosły, gdy założy rodzinę i zatrudzi się o niej byt. Można zadawać pytanie czy sam fakt jej posiadania jest wystarczający, aby jej założyciela określić mianem dorosłego?¹⁹ Według opisywanej książki motywacją do szybkiego wkroczenia w dorosłe życie jest złe czy niesatysfakcjonujące stosunki z rodzicami lub jednym z nich albo ogólnie nieprzyjemna sytuacja domu rodzinnego²⁰. Podczas spotkań prowadzonych w ramach programów profilaktycznych, w tym także programie PaT, dyskutujemy twórczo z młodzieżą. To z nich wynika, że rodzice z nimi nie rozmawiają. W wielu przypadkach to dlatego chcą uciec w samodzielne tzw. dorosłe życie. Nie są jeszcze przygotowani, nie są dojrzały do udźwignięcia swoich problemów. Często to się kończy ucieczką w różnego rodzaju nałogi i uzależnienia. Wiadomo, że jeżeli popadamy w konflikt z prawem, to na pewno nie będziemy szanować stróżów prawa. Od razu będziemy mieli o nich negatywne zdanie. W ich oczach, ten wizerunek będzie zdecydowanie negatywny. Nasze społeczeństwo niestety, ale tak samo jak o policji, jak i wielu osobach opiera się na utartych stereotypach i uprzedzeniach. W nowoczesnym społeczeństwie większość stereotypów przekazywanych jest przez mass media – literaturę, telewizję, kino, gazety, pocztę elektroniczną, ulotki i naklejki samochodowe. W ten sposób tworzy się „informacyjną autostradę”, po której rozprzestrzeniają się stereotypy społeczne.²¹ W literaturze możemy znaleźć liczne definicje stereotypów. Szufladkowanie określonych grup, to zdecydowanie stereotypy społeczne. Czytając dalej, wiemy, że stereotyp to w pewnym sensie struktura poznawcza, która umieszcza się w umysłach poszczególnych obserwatorów.²² Zadaniem budowania poczucia bezpieczeństwa publicznego, jest również wyjście z takich stereotypów. Wiele negatywnych cech przypisywanych policji, sięga z lat Polski Ludowej. Kawały o policjantach, z których jeden czyta, a drugi pisze. Postrzeganie ich nie jako osoby przyjazne, a cwaniaków, takich „twardzieli w podkutych butach”. Podczas tych spotkań należy przedstawić inny wizerunek policji. Tutaj pojawiają się policjanci, którzy są przyjaciółmi głównie, ale nie tylko młodych ludzi.

W ramach tego programu młodzież wystawia samodzielnie przygotowane spektakle profilaktyczne dla swoich rówieśników. Towarzyszy temu moderator, który odpowiednio wprowadza widza w świat, który zobaczą na scenie. W ramach repertuaru są również wystawiane spektakle dla rodziców. Pokazują, jak ważny jest właściwy kontakt z dzieckiem. Bo jeżeli nie rodzic, to tą lukę wypełni ktoś ze świata przestępczego.

Wykorzystując tą wiedzę i budowanie pozytywnych relacji, Policja prowadzi programy profilaktyczne. Opierając się na słowach prof. Marka Konopczyńskiego warto połączyć resocjalizację i dać upust młodzieńczej twórczości. Mowa tu o twórczej resocjalizacji. Jej „istotą jest próba ukazania, że w młodym człowieku można wykreować odmienne od dotychczasowych jego parametrów jego tożsa-

¹⁹ Tamże, s. 63.

²⁰ Tamże, s.295.

²¹ C. N. Macrae, Ch. Stangor, M. Hewstone, *Stereotypy i uprzedzenia*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999, s. 22

²² Tamże, s. 40

mości, które decydują o jakości kontaktów z innymi ludźmi. Celem takiej pracy z nieprzystosowaną społecznie młodzieżą, jest stymulowanie rozwoju jej struktur poznawczych i twórczych oraz wyposażanie jej w nowe indywidualne i społeczne kompetencje²³. Marek Konopczyński wskazuje, że w każdym człowieku, bez wyjątku, bez względu na sposób jego funkcjonowania społecznego, istnieją twórcze potencjały²⁴.

Ciekawym pomysłem jest program, który powstał w Sokołowie Podlaskim. To program PaH – czyli Profilaktyka a Harcerstwo. Samo harcerstwo jest organizacją z założenia profilaktyczną, a zaangażowanie harcerzy w działanie PaT dało właśnie efekt. To właśnie w Sokołowie Podlaskim po raz pierwszy ten program został zainicjowany. Z udziałem władz państwowych i samorządowych, z udziałem komendantów powiatowych Policji oraz przedstawicieli największych organizacji harcerskich został podpisany list intencyjny służący rozwojowi tego działania profilaktycznego i zarazem współpracy z harcerstwa z policją.

Idea projektu PaH czyli Profilaktyka a Harcerstwo zakłada jego ponadzwiązkowość – projekt skierowany był do młodzieży harcerskiej bez względu na jej przynależność organizacyjną. Działania w ramach PaH mogły skupiać wszystkich polskich harcerzy: członków Związku Harcerstwa Polskiego – ZHP, Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej – ZHR, Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” Federacji Skautingu Europejskiego czy też organizacji lokalnych, np. Stowarzyszenia Harcerskiego – SH, Harcerskiego Ruchu Ochrony Środowiska im. św. Franciszka z Asyżu – HROŚ, Organizacji Harcerskiej „Rodło”, Związku Harcerstwa Wiejskiego i innych.

Projekt PaH jest otwarty na wszelkie inicjatywy i propozycje. Ważne, by stworzyć młodzieży ramy i możliwości działań na rzecz rówieśników, wpisane w program PaH i doskonale spójne z ideą harcerstwa, bez względu na to, która z kilkunastu organizacji harcerskich zrzesza młodzież zainteresowaną ogólnopolskim programem PaH. Sztandarową i najważniejszą inicjatywą w ramach tego programu jest Profilaktyczna Gra Miejska. Jest to inicjatywa przygotowana zachęconych do działania harcerzy dla nie harcerzy. To stricte profilaktyczna formuła skierowana do młodzieży. Składa się z rywalizacji 8-10 osobowych patroli, wykonujących różne zadania. Gra jest tak skonstruowana, że pokazuje inny wymiar zabawy. Patrole otrzymują o zaklejone koperty z zadaniami i mapą. O jednej godzinie otwierają koperty i zaczynają wykonywać zadania. Punkty rozmieszczone są po terenie całego miasta. Jednak ich rozmieszczenie nie jest przypadkowe. Umieszczone są w miejscach, gdzie mamy do czynienia z profilaktyką. Są to urzędy, instytucje pomocowe, policja, pogotowie, szpitala czy straż. To przedsięwzięcie zawsze przyciąga mnóstwo młodzieży z całego powiatu. Początkowo rywalizacja odbywała się o puchar Burmistrza Miasta, lecz duże zainteresowanie tym projektem spowodowało, że reprezentacje z terenu powiatu rywalizowały o puchar Starosty Powiatowego. Ciekawostką całej rywalizacji jest to, że patrole pomimo zaangażo-

²³ M. Konopczyński, *Metody ...*, dz. cyt., s. 13.

²⁴ Tamże, s. 225.

zowania w jak najlepsze wykonanie zadań, poświęcenie w sytuacjach fizycznie trudnych, nie otrzymywały żadnych nagród rzeczowych. Rywalizacja przybierała tylko wymiar reprezentacyjny. Każdy z uczestników wie, że nie otrzyma kina domowego, laptopa czy roweru. Wszystko to jest zabawa. A brak nagród to też i brak demoralizacji, że wszystko się robi za coś. Pokazuje się, że można robić coś, dla czegoś. Oczywiście oprócz pucharów i dyplomów, dla wszystkich uczestników jest jeszcze jedna nagroda. Na specjalne podsumowanie przyjeżdża do uczestników specjalnie zaproszony gość. Jest to sławna osoba lub może bardziej osoba znana z mediów. Często jest to znany aktor. Raz przyjechał na spotkanie mistrz świata federacji WBC w kategorii cruiser Krzysztof „Diablo” Włodarczyk. To bardzo cenne spotkania bo pokazują, że znane osoby też kiedyś były w trudnych momentach życia. Ważne, żeby się nigdy nie poddawać. Wśród takich osób był również Paweł Królikowski czy Piter Lucas.

Niewątpliwie w dobie kryzysu rodzicielstwa, braku czasu na wychowywanie dzieci czy niewłaściwym wychowywaniu, istotne jest właściwe i indywidualne podejście do każdej osoby uczestniczącej w działaniach profilaktycznych. To bardzo istotne, aby każdy mógł się poczuć ważny. Odpowiednie traktowanie rozmówców, to jest już połowa sukcesu. Można tutaj podeprzeć się publikacjami Erica Berne, który w swoich teoriach zajmujących się osobowością człowieka. Schemat osobowości obejmuje trzy jego stany – Rodzicielskie, Dorosłe i Dziecięce stany ego. Są one starannie rozdzielone, ponieważ są bardzo różne i często sprzeczne.²⁵ Istotą tych stanów jest sposób komunikowania się. Jeżeli rozmawiamy na poziomie Rodzic – Dziecko, jest to rozmowa rozkazująca i często może się wiązać z agresją i nie wykonywaniem poleceń. W skrócie możemy powiedzieć, że są to rozkazy. Natomiast, jeżeli w relacjach pojawią się rozmowy na poziomie Dorosły – Dorosły, wtedy mamy do czynienia z rozmową szanującą dwie strony. To zdecydowanie pomaga w budowaniu relacji i komunikowaniu się²⁶.

Wśród adresatów są również osoby dorosłe i seniorzy. Dla dorosłych odbiorców proponowane jest wiele przedsięwzięć. Wśród wielu inicjatyw profilaktycznych można wskazać działanie skierowane do kobiet. Kobiety, jako słabsza płeć, często mogą stawać się ofiarami ataków przestępców. Aby zminimalizować takie ryzyko, prowadzona była kampania profilaktyczna „Bezpieczna kobieta”, czyli krótko mówiąc kurs samoobrony dla pań.

Innym działaniem była przeprowadzana kampania „Widoczny, czyli bezpieczny”. Na otwarcie jej przybyło wielu rowerzystów. Każdy, kto przyjechał jednoślądem otrzymał kamizelkę odblaskową. Jak się okazało, chętnych nie brakowało. „Widoczny, czyli bezpieczny” został zorganizowany w formie niecodziennego konkursu. Aby wygrać ciekawe nagrody, m.in. kino domowe, wystarczyło jechać rowerem lub motorowerem w kamizelce odblaskowej, a policjanci wtedy wręczali los, który brał udział w losowaniu nagród. Oprócz nagrody, na pewno wszyscy, którzy wyjechali w kamizelce zyskali swoje bezcenne bezpieczeństwo. Akcja ta

²⁵ E. Berne, *W co grają ludzie*, PWN, Warszawa 1987, s. 20

²⁶ Tamże, s. 25

jednak, chociaż cieszyła się dużą popularnością, jednak docierały informacje, że nie zawsze policjantom chciało się podejść do jadącego rowerzysty w kamizelce i wręczyć mu los. Los powinien być wypełniony przez policjanta i przywieziony do jednostki. Niby to nic, ale było to dodatkowe zajęcie, do którego wielu policjantów nie było zainteresowanych. To też pokazuje, jak wiele w sukcesie akcji profilaktycznych zależy od samych policjantów.

W ramach działań profilaktycznych do seniorów, najbardziej znanym przedsięwzięciem jest początkowo kampania „Bezpieczny Senior”, a następnie „Akademia Seniora”. Sokołowscy Seniorzy spotkali się z policjantami. Podczas spotkań omawiano tematy ogólnie pojętego bezpieczeństwa ze szczególnym zwróceniem uwagi na bezpieczeństwo osób starszych w miejscu zamieszkania, na drodze jak i w kontakcie z osobami próbującymi oszukać seniorów metodą na tzw. „wnuczka”. W toku spotkań przybliżano seniorom szerokie spektrum zagrożeń i czyhających na nich przestępstw. W ramach zainicjowanych przez policję spotkań, były warsztaty z przedstawicielami poczty, banku, administracji osiedla, lekarzem, strażakiem i innymi osobami dbającymi o ich spokojną starość.

W budowaniu wizerunku nieodzownym partnerem są media. Terminami „media”, „środki masowego przekazu” (mass media), środki komunikowania masowego, środki masowej informacji i propagandy, określa się urzędnicy i instytucje, za pomocą, których kieruje się pewne treści do licznych i zróżnicowanych odbiorców poprzez słowo, obrazy i dźwięki²⁷.

Jak pisze Hołyst jest to ogół sposobów zapisywania, odtwarzania i rozpowszechniania obrazów i dźwięków, które w celu zorganizowanego odbioru indywidualnego czy zbiorowego, stosuje się w komunikowaniu masowym.

Słowo „media” jest pochodzenia łacińskiego od słowa, „pomiędzy”, co sugeruje rolę mediów jako pośredników w komunikowaniu się. Śmiało można, zatem powiedzieć, że medium to pośrednik między nadawcą, a odbiorcą. Do środków masowego przekazu zaś śmiało można zaliczać prasę, radio, telewizję czy internet, ale należy do nich zaliczyć również komputery, gry komputerowe, kino, teatr, telefony komórkowe, ponieważ funkcje przez nie pełnione ściśle wiążą się z funkcjami przynależnymi do innych mediów.

Nie można sklasyfikować mediów w sposób jednoznaczny. Najczęściej dzieli się je na:

1. tradycyjne, takie jak najbardziej nam znane telewizja, radio, prasa, kino czy teatr
2. nowe – czyli te wszystkie, które pojawiły się wraz z techniką utrwalania i przesyłania dźwięku i obrazu, do których możemy zaliczyć telefony komórkowe, Internet, nowoczesne technologie komputerowe, satelitarne przekazy telewizyjne oraz inne techniki video²⁸.

Działalność profilaktyczna wymaga również niemałych funduszy, są one pozyskiwane od samorządów, ale również wspierane przez programy rządowe. Z ta-

²⁷ B. Hołyst, *Bezpieczeństwo ...*, dz. cyt., s.472.

²⁸ Tamże, s.473.

kich najważniejszych programów, w których Policja przejawia swoją aktywność należy zaliczyć *Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej”*²⁹.

Efekty prowadzenia działań profilaktycznych

W trakcie prowadzonych działań profilaktycznych z młodzieżą, zostały każdemu doręczone ankiety audytoryjne z trzynastoma pytaniami. Jedno z pytań dotyczyło opinii: „jakie jest Twoje zaufanie do Policji”. Ankietowani mieli pięć pytań do wyboru. Bardzo duże, duże, małe, bardzo małe i nie mam zaufania. Co ciekawe w trakcie tych badań 1062 osób. Odrzucając trzy odpowiedzi małe, bardzo małe i nie mam zaufania, odpowiedzi duże i bardzo duże to tylko 28% ankietowanych. Widać było, że z uwagi na zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, ankietowani nie mieli zaufania do stróżów prawa. Policjanci podczas prowadzonych badań sprawdzili również, jak się przedstawiają relacje z rodzicami. Kiedy podczas spotkań rodzice tłumaczą stanowczo, że rozmawiają ze swoimi dziećmi. Dzieci i młodzież w 85% mówi, że rodzice rozmawiają mało albo wcale. Rozmowa często się skupia do stwierdzenia jak było w szkole, czy zjadłeś kanapkę i co było na obiad. Potem każdy chowa się do swojego pokoju, szczęśliwy, że ma trochę odpoczynku. W tych czasach można czasami odnieść wrażenie, że największym problemem wychowawczym są właśnie rodzice.

Po czterech latach od przeprowadzenia badań z młodzieżą, ponownie skierowano kolejną ankietę audytoryjną. Pojawiły się inne pytania. Policjanci i wszystkie instytucje współtworzące działania profilaktyczne, postanowiły sprawdzić, czy to ma sens. Czy ten trud włożony w edukację młodzieży i liczne spotkania w Akademii Seniora z osobami starszymi przynoszą jakiś rezultat. Na terenie powiatu sokołowskiego, przez ten czas nie odnotowano żadnego przestępstwa, którego ofiarą padłby senior. To już był pozytywny sygnał. Należało jeszcze sprawdzić, czy poczuliśmy się bezpieczniej. Padły pytania o poczucie bezpieczeństwa i zaufanie do policji.

Ankietę wypełniali również seniorzy. Tutaj odpowiedzi na jedno i na drugie pytanie padły na tym samym poziomie. W przypadku młodzieży już odpowiedzi pozytywne znajdowały się na poziomie 60%, a w przypadku seniorów aż 80%.

Bardzo to cenne zakładając ogrom włożonej pracy, ale również przesłanie do innych w jaki sposób działać, aby mogło wzrosnąć poczucie bezpieczeństwa określonej społeczności lokalnej.

²⁹ T. Serafin, S. Parszowski, *Bezpieczeństwo...*, dz. cyt., s.135

Podsumowanie

Do obowiązków policji należy ochrona życia, zdrowia i mienia oraz czuwanie porządkiem publicznym i bezpieczeństwem obywateli. Mówiąc o dbałości o bezpieczeństwo obywateli, możemy mieć na myśli szeroko pojętą profilaktykę. Wkomponowuje się to w jedno z zadań policji. Profilaktyka, jest głównie stosowana przez policjantów pełniących służbę w pionie prewencji. Pion ten nie jest odosobniony. Współtworzą ją policjanci ze służb wspomagających oraz innych służb. Poprzez działania profilaktyczne policjanci kreują swój pozytywny wizerunek w społeczeństwie. Największym wsparciem jest niewątpliwie wsparcie mediów. To właśnie media mają ogromny wpływ w obecnym społeczeństwie, na odbiór pracy policjantów umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz innych podmiotów, pozwalając na dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Niewątpliwie działania profilaktyczne policji są ogromnym sukcesem i osiągnięciem bieżących lat. Bardzo ważne, że wszędzie towarzyszy nam szeroko pojęta profilaktyka, która ma na celu niedopuszczenie do powstawania negatywnych zjawisk lub ich ograniczanie, a tym samym wpływ na bezpieczeństwo publiczne.

Bibliografia

1. Berne E., *W co grają ludzie*, Wydawnictwo Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987
2. Frindt A., *Czy warto być dorosłym?, Społeczno-kulturowe uwarunkowania pojęcia dorosłości w świadomości młodzieży wielkomiejskiej*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2005
3. Gawrońska M., *Marketing szeptany jako nowoczesna forma promocji*, Rynek – Społeczeństwo – Kultura nr 2 (6), 2013,
4. Hołyst B., *Bezpieczeństwo programy promocji*, PWN, Warszawa 2017
5. Hołyst B., *Policja na świecie*, LexisNexis, Warszawa 2011,
6. Janik M., *Policja administracyjna jako funkcja państwa – prolegomena*, [w:] *Przemiany doktrynalne i systemowe prawa publicznego*, Studia dedykowane prof. W. Bednarkowi, praca zbiorowa, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn 2002.
7. Konopczyński M., *Metody twórczej resocjalizacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
8. Macrae C.M., Stangor Ch., Hewstone M., *Stereotypy i uprzedzenia*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999.
9. Misiuk A., *Instytucjonalny System Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, Warszawa 2013.
10. Schneider H.J., *Teoria policji. Policja jako instytucja i praca policyjna jako kontrola społeczna, Przegląd Policyjny*” 2001, nr 1.
11. Serafin T., Parszowski S., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych Programy prewencyjne w systemie bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa 2011
12. Serafin T., *Powiatowe programy prewencyjne Pomiar skuteczności i efektywności*, Difin, Warszawa 2017.

13. Szymańska J., *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012.
14. Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesorskie, Warszawa 2019.
15. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji*, Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm., art.1 pkt. 1.